

A tüzérség fejlődése a második világháborúban.

(Megjelent a török „Tüzérségi Szemle“ 1946. júniusi számában.)

A tanulmányban Vehbi Kocagüney hadosztály tábornok, a török tüzérség felügyelője, kiértékeli azokat a tapasztalatokat, melyeket a második világháború a tüzérség szempontjából eredményezett.

Az atomerő és elektromosság terén folyó kísérletekből arra következtet, hogy a háború befejezése nem hozta meg a demokratikus erők által remélt kiengesztelődést, mert a hatalmak az új találmányok birtokában újabb háborúra készülnek. Ez a megállapítás jellemző visszatükröződése a török politikai rendszernek, amely a demokratikus fejlődést erőszakosan hátráltatva, az imperialista törekvések szolgálatába állította magát.

Az emberiség birtokába jutott új erők és azoknak a hadvezetés céljaira való esetleges felhasználhatósága azonban a jövőben sem csökkenti a tüzérség szerepének fontosságát. Új fegyverek hatalmas segítőeszközt képviselhetnek a hadviselés számára, de a harcoló csapat közvetlen támogatásában nem pótolhatják a tüzérséget, legfeljebb kiegészíthetik annak tűzhatását.

Ezért is szükséges, a háborús tapasztalatok alapján, azoknak a követelményeknek megállapítása, melyeket az elmúlt háború korszerű harcászata a tüzérséggel szemben támasztott. Ezeknek alapján lehet csak a tüzérség szükségszerű továbbfejlesztését célzó elveket rögzíteni és a korszerű fejlesztést megvalósítani.

A tüzérség szervezetét is annak feladatai határozzák meg. Ezek az elmúlt világháborúban nemcsak, hogy nem csökkentek, hanem igen széles körben bővültek.

Olyan feladatok megoldása, mint az ellenséges tüzérség lefogása és rombolása, aknamezők megtisztítása, a harckocsi elhárító tüzérség elnémitása, ellenséges ellentámadások megtörése (tank barrage), erős ellenállást kifejtő térségben az ellenállásnak összpontosított tüzellel való leküzdése, gyengébb, gyorsan elfoglalandó pontokra tűzcsapásokkal való rajtaütés, támadó gyalogos és páncélos egységek tűzhengetéssel való előrelendítése, megállások zárótüzzel való biztosítása, a védelemnek tüzellel való támogatása, mint nagyszámú, mozgékony és műszakilag jól felszerelt tüzérséget lételeznek fel.

1. A hadosztályt szervezetszerűen is erős hadosztály-tüzérséggel kell ellátni. Az afrikai harcokban a brit hadosztályok átlag 72 löveggel rendelkeztek. A súlyterületeken ezenkívül mindenütt szükséges volt a hadtest-, illetve hadseregek közvetlen tüzérségnek bevezetése is. Az amerikai hadsereg ezt a hadosztály-tüzérségen felüli tüzérséget külön seregtestekbe, tüzerhadosztályokban szervezve alkalmazta.

A közvetlen tüzérség bevetésével a hadosztályok a súlyterületen 100—120 löveggel rendelkeztek. Ebben a légvédelmi tüzérség is bennfoglaltatik. Ez a tüzérségi erő a hadosztálynak minden körülmények között biztosítani tudta a szükséges támogatást.

2. A háború első éveiben a hadosztálytüzérség zöme általában fogatolt tüzérség volt, a gépvontatású tüzérség főleg a hadtest és hadsereg tüzérségét alkotta.

Később mindinkább előtérbe került a gépvontatás alkalmazása, 1943-ban mindkét félnél fogatolt tüzérség csak ott került bevetésre, ahol a terep más szállítást nem engedett meg. Az angol hadsereg az afrikai előnyomulás során két német hadsereg löveganyagát, több-mint 200 löveget ejtett zsákmányul. Ezek között fogatolt löveg egyáltalában nem volt. Az orosz hadszíntéren azonban mindvégig alkalmazták a fogatolt tüzérséget, amely az ottani földrajzi és főleg éghajlati viszonyok miatt sokszor használhatóbbnak bizonyult, mint a motor.

A cikkíró a gépesítésnek további fejlődésével számol, oly irányban, mint ahogyan azt az alvázra közvetlenül felszerelt 10.5 cm angol Bristler tarack mutatja. Abból, hogy repülőgépekbe is beépítettek lövegeket, arra következtet, hogy belátható időn belül sor kerülhet repülő-ütegek alkalmazására, melyeknek tüzeit az ütegparancsnok külön repülőgépről vezeti.

3. A műszaki felszerelésből a tanulmány elsősorban a híradóeszközöket tárgyalja. Itt a rádiót minősíti a legfontosabb, legmegbízhatóbb és minden körülmények között alkalmazható híradó eszköznek. A vezetékes összeköttetések létesítésénél érdekes újítás egyrészt a vezetéknek repülőgépről törtéző lefektetése, másrészt megfelelő készülékből lövedékkel való kilövése. Mindkét módszer a járhatatlan terep nehézségeit hidalja át és időt takarít meg.

A radar főleg a léghárításban és a tengeri háborúban volt jól alkalmazható, de fejlődésének arányában egyre lényegesebb szerepe volt a mérőszolgálatban is. A jövőben a televízió alkalmazása is számításba jöhet, olyképpen, hogy a repülő a célterületet rávetíti az ütegparancsnok televíziós táblájára.

Löveganyag terén a háború számottevő műszaki fejlődést nem hozott.

A legnagyobb ürméretű, illetve lőtávolságú lövegek alkalmazása háttérbe szorult, ezeknek feladatait átvették a repülők.

Az ágyú és tarackok közötti arány a tarack javára dönt el, bár bizonyos feladatok, pl. harcocsielhárítás, az ágyút továbbra is nélkülözhetetlenné teszik.

A fejlesztés a lögyorsaság fokozására és ezzel kapcsolatban az automatika tökéletesítésére irányult. Erre különösen a harcocsielhárítás és a légvédelem szempontjából volt szükség. Súlyt helyeztek a lőtávolságnak a harcászati térség méretei és a megfigyelési lehetőség arányában való növelésére is. A kezdősebességnek ebből kifolyólag szükségessé váló növelése magával hozta a lövegcsövek meghosszabbítását és a bélcsövek könnyebb kicserélését megengedő szerkezetek létesítését.

Az amerikaiak kisméretű, hátrasiklás nélküli lövegeket is alkalmaztak. Ezeknél a hátralökést a csőfarban elhelyezett gázvezető szerkezet csökkentette.

Lőszerben a páncélgránátok aránya a romboló gránátokhoz viszonyítva megnövekedett. A páncélgránátok a harcocsik páncélját megolvastották és átfúrták, a keletkező gázok benyomultak a harcocsi belsejébe.

Gyújtólőszer gyújtóanyaga vasrozsa és aluminium keveréke, megkocsonyasodott benzol vagy fehér foszfor.

A terepalakulatok megvilágítására különböző színű füstöt képző lőszer volt alkalmazásban. Ez célmegjelölésre és tűzősszpontositások elrendelésére is szolgált.

A nehéz légvédelmi lőszeret reszerelt kúpak segítségével radarral tetszőleges távolságban lehetett felrobbantani.

Alkalmaztak rakétatöltettel ellátott lőszeret is. Ezzel állítólag 150 km lőtávolságot is el lehetett érni. Kisebb ürméretű lövedékeket külön burokkal látták el és ezzel nagyobb ürméretű lövegéből való kilövésüket tették lehetővé.

4. A tüzérség harcászati alkalmazásában lényeges fejlődést nem tapasztalunk. Az elvek általában változatlanok maradtak.

Menetben az előlévő biztosító részeket erős tüzérséggel látták el. Oldaloszlopokat főleg harcokosi-elhárító tüzérséggel. A tüzérség zöme a menetoszlop távközeire ütegenként elosztva menetelt.

Felderítő járőrök rádióval a biztosító csapatoknál. Főfeladatuk a zöm tüzérségének minél gyorsabb felvonulását előkészíteni.

Majdnem minden hadsereg az ellenséges erők megtörésében és szétzúzásában határozza meg a tüzérség feladatát. A feladat megoldását nagyszámú tüzérségnek a súlyterületen való bevetésével és hatalmas mennyiségű lőszer rendelkezésre való bocsájtásával biztosították.

Kívánatosnak tartották, hogy az ellenséges arcvonalt minden 7—10, de legalább 15—20 méterjére egy-egy löveg tüze essék. Ez azt jelentette, hogy 8—10 km széles ellenséges arcvonalt ellen legalább 500 löveg került bevetésre. Ez a tüzérség 10—15 órás megszakítás nélküli tüzzel hajtotta végre az előkészítést, melyet azonkívül a repülőök is kiegészítettek.

A tüzérség vezetése elvileg egységes volt. Közvetlen alárendelés, csak kivételesen történt, ha azt a terep megkövetelte vagy ha egy harcscsoport különleges önálló feladatot kapott. Ezekben az esetekben a harcscsoportokat bőségesen látták el tüzérséggel.

A tüzérségi parancsnokok törzseit lényegesen kibővítették és nagymértékben emelték a vezetési közegek számát. Evvel módot adtak a tüzérségi parancsnokoknak arra, hogy megbízhatóan biztosítsák a vezetést, összműködést és összeköttetést. A figyelés alapja a földi figyelés maradt, amit fokozottabb mértékben kiegészítettek a repülőök és radar. Lényeges szerepe volt a fényképnek is, úgy a levegőből, mint a földről.

Nagy súlyt helyeztek a saját tüzérség álcázására, ezt külön tanfolyamokon tették oktatás tárgyává.

A háború elején a tüzérségnél szembetűnő volt, hogy a szövetséges hatalmak még nem voltak felkészülve a háborúra, de a 4. év vége előtt, mint minden más téren, a tüzérségnél megtörtént az a mennyiségi és minőségi fejlesztés, amely a tanulmányban leírt alkalmazást és harcmódot lehetővé tette és amely a végső győzelem egyik igen fontos tényezőjévé alakította ki a tüzérséget.